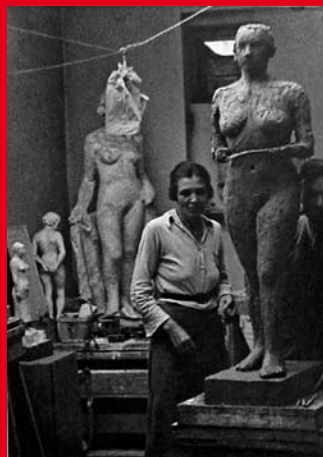

Astrid Noacks Atelier i Rådmandsgade

1936 - 1950

Tekst: Hanne Pedersen og Kirsten Dufour
Billeder: Astrid Noacks Fond

YNKB TEMA 16

Astrid Noack med indhyllet lermodel, Rådmandsgade, 1939

Astrid Noacks Atelier ligger der endnu. Hvad skal der ske med de gamle bevaringsværdige bygninger i et unikt Nørrebro baggårdsmiljø? Kan vi skabe et kulturelt minde for Astrid Noack på stedet? - evt. med kulturelle aktiviteter for kvarterets børn og unge?

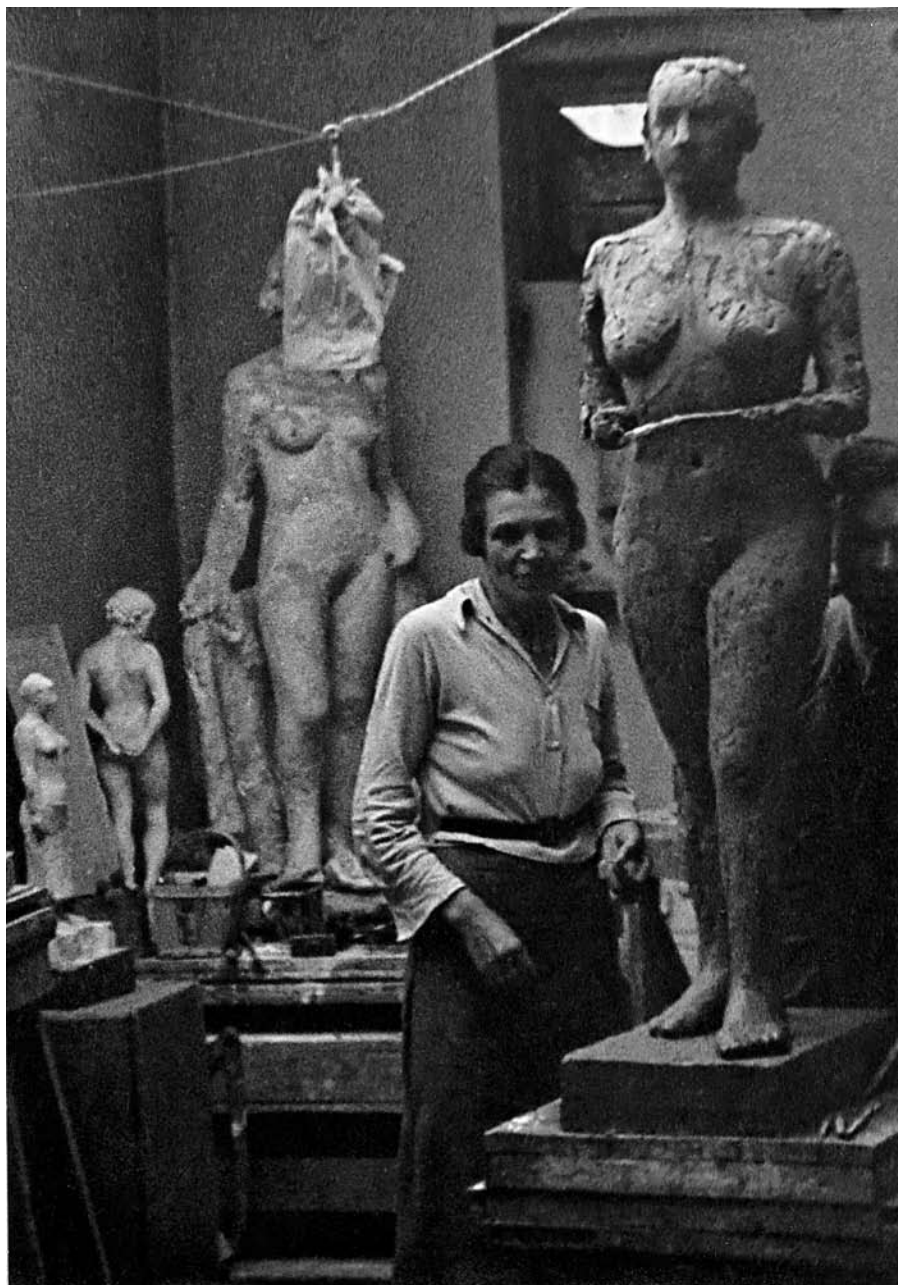
Vi har længe vidst at Astrid Noack havde sit atelier i baghuset til Rådmandsgade 34 på Ydre Nørrebro. Vi troede dog fejlagtigt at hun boede i forhuset og havde baghuset som atelier. Men nej, Astrid Noack både arbejdede og boede under meget primitive forhold i baghuset. I forhuset boede fru Næsby.

Siden har vi altid betragtet stedet med stor interesse. Bemærkelsesværdigt er det, at tre af de betydeligste danske billedhuggere fra første halvdel af det tyvende århundrede er kvinder: Anne Marie Carl Nielsen, Astrid Noack og Sonja Ferlov. Det var en tid hvor kunstverdenen, så vel som det øvrige samfund var mandsdomineret i et omfang vi ikke gør os begreb om i dag.

Hele baggårdsmiljøet bag Rådmandsgade 34 er unikt, en tidslomme, hvor det ikke er svært at forestille sig hvordan livet har udfoldet sig i trediverne og fyrrerne, da Astrid Noack levede og arbejdede der. Og hvor hun befandt sig godt trods beskedne forhold, som det fremgår af de følgende tekster. Hendes virksomhed indgik som et naturligt led i baggårdens daglige liv med håndværkere og værksteder og kvarterets børn, som hun elskede.

Så der er al mulig grund til at bevare dette sted.

Tekster og billeder i det efterfølgende vil give et lille indblik i Astrid Noacks liv i Rådmandsgade. Vi takker kunsthistoriker Hanne Pedersen for citater fra den nyligt udkomne bog: ”Stærkere end livet. Astrid Noack 1888 – 1954” og Astrid Noacks Legatfond samt Holstebro Kunstmuseum for billeder.

Astrid Noack med lermodellen til "Stående kvinde", Rådmandsgade, 1937

Livet i Rådmandsgade

Omkring januar 1936 flyttede Astrid Noack til Rådmandsgade 34, hvor hun i gården fik atelier i noget, der tidligere havde været en hestestald. I forhuset var der en tobaksforretning med salg af øl. Hertil kunne man altid ringe besked til Astrid Noack, så sørgede fru Næsby for at overbringe den. På Nørrebro fandt Astrid Noack noget af den stemning, hun kendte fra Paris. Beboerne i kvarteret var ligesom i Rue Francois Guibert små håndværksmestre med værksteder og mennesker med beskeden indkomst, man kan næsten kalde det en provinsiel verden, hvor man levede i nuet og udviste stor hjælpsomhed og solidaritet med hinanden. I et brev til Vera og Tor Bjurström har hun beskrevet livet i bygningen, hvor hun boede: *"Her går det for fuldt drøn i Rådmandsgade: Dag og nat arbejdes i denne gård. Når jeg slutter ved 1-2 tiden begynder klejnekogning i et rum ved siden af mig. Gassen leveres herfra mig til 4000 klejners kogning hvert døgn. 7 morgen begynder blikken - og kobbermesteren og så noget efter tager jeg på vej igen. Desuden er her saddelfabrik og meget andet stille arbejde og stille familieliv i kælderen i forhuset, hvor der sælges tobak" - "Hyggelige folk, ligetil - som dem jeg kan lide i Paris."*

I et interview i Ekstra bladet 25.1.1937 i anledningen af at Ny Carlsbergfondet havde købt "Ung Pige" for 6000 kr. på Grønningens udstilling skriver "Spada": *"Hvem kender Noack? Ingen vil finde på at hun er den magre dame med den strikkede hue, som lister rundt i vore udstillingslokaler. De færreste lægger nemlig mærke til hendes øjne, de ser kun hendes tynde klæder, hendes knoglede skikkelse, de tænker på den yderste armod ved at se på hende, føler en mængde idiotiske følelser, som ville få dem til at rødme af skam, hvis de så ind i hendes brune strålende øjne."* Men Astrid Noack holdt af at leve nøjsomt, at leve mellem mennesker uden "honet ambition". Hun formulerede det sådan i interviewet: *"Jeg har ikke lyst til tøj, ikke til mere komfort end jeg er vant til, ikke til mere mad. Jeg holder af fransk mad, fordi der er fantasi i den, ikke fordi det er fint at spise fransk. Jeg er måske nøjsom - i hvert fald lever jeg nøjsomt, men grunden er måske at jeg foretrækker en bid brød frem for hakkebøf!"*

Lermodel af Runa,
Rådmandsgade, 1936

”Runa” sidder med en lille kiks i hånden, det var Astrid Noacks trick for at få den lille pige på 1 1/2 år til at sidde stille. Kiks var i det hele taget en stor post på det beskedne hus-holdningsprojekt, ikke til Astrid Noack selv, men til børnene i kvarteret. ”Runa” blev købt af Lehmanns Legat og opstillet på Dronning Louises Hospital.

For enden af Rådmandsgade lå Kgl. Hofbronzestøber Lauritz Rasmussens store virksomhed. Astrid Noack fik dog kun støbt de større ting her, ellers foretrak hun brødrene Grages støberi på Musvågevej i Københavns Nordvest-kvarter.

I 1942 fik hun det Ancherske legat på 2.250 kr. og var lykkelig og overrasket over det. Hun levede spartansk, og der var krig med rationering på mad og på kul til den lille ovn, som hun også lavede kaffe og mad på, og som skulle varme den utætte uisolerede atelier-bolig op. Hendes atelier var en tidligere hestestald, og døren åbnede lige ind til rummet med betongulvet. Lyset kom især fra vinduet over døren, så i denne ende arbejdede hun med skulpturerne og der stod et lille bord, ovnen og et par stole. En opklappelig seng stod i den anden ende. Skulpturerne fyldte godt på gulve og hylder, de, der var under arbejde, var dækket

af et tykt lag våde klude, der skulle holde leret fugtigt. Væggene var tæt behængt med hendes kunstnerkollegers malerier og akvareller og hendes egne tegninger.

Astrid Noack havde heldigvis mange venner, både i kvarteret omkring Rådmandsgade og blandt kunstnere og de inviterede hende gerne på middag. I 1943 gik Niels Lergaard og Grete Zahle og tegnede model efter Guri Schade i hendes atelier, og Astrid Noack modellerede den indtagende "Hvilende model". Stor glæde havde hun af børnene i kvarteret, og den lille Poul Erik Næsby i forhuset kom hver dag og fik en lille kiks. Da han blev større, købte Astrid Noack et fint ur til ham, som tak for at han hver dag slæbte brændsel ind til hende.

Ind i mellem blev der festet, som da hun blev 60 i 1948: "*Vi havde en mægtig fest her i Rådmandsgade med sild, hvide bønner, sprængt oksebryst, salat, ost, kaffe, kager, snaps, øl og vin i lange floder og megen stemning og livsmod og lyst og jeg som havde tænkt mig stille og fredeligt at glide ind i den næstsidste ungdom må bekende at denne måde det blev på var helt rigtig.*" (Brev til Vera og Tor Bjurström 3-4-1948). Det må have været vennerne, der havde lavet et sammenskudsgilde, for Astrid Noack funderede som altid længere henne i brevet over hvordan hun kunne skaffe penge til en billet til Sverige.

Uddrag fra Hanne Pedersens bog: "Stærkere end livet"

Biografi

Astrid Noack blev født 30 januar 1888 i Ribe som syvende og sidste barn af en velstående købmand. Allerede som ung skilte hun sig ud. Hun var betagende smuk med det fyldige sorte hår og de levende brune øjne. Mange malere og billedhuggere portrætterede hende. I 1906 kom hun i billedskærerlære på Vallekilde Højskole og efter svendestykket i 1910, arbejdede hun som billedskærer og håndværker i København. Hun var i Vallekilde blevet en del af et grundtvigiansk kunstnermiljø med Joakim Skovgaard i spidsen. Kunstnere var hendes gode venner, og under 1. verdenskrig boede hun sammen med andre kunstnere i det nedlagte Frederiks Hospital i Bredgade, nu det Danske Kunstindustri Museum.

Efter 1. verdenskrigs afslutning rejste mange kunstnere til Paris. Astrid Noack fulgte med strømmen, et lille håndværkerlegat og billedskærerhåndværket var hendes økonomiske ballast.

Det blev en hård tid i det fremmede, især da hun kort efter ankomsten blev gravid. Hun fik en lille dreng, som hun som enlig mor kæmpede for at forsørge ved at arbejde som træskærer på parisiske værksteder. Hun fandt overskud til at modellere ham og det regnes for Astrid Noacks første selvstændige skulptur. Den lille Stefan fik 1 1/2 år gammel mæslinger og døde. Astrid Noack var fortvivlet, opgav sit arbejde og levede en tid som clochard` (bums) under broerne i Paris. Maison Watteau, den skandinaviske kunstscole og udstillingssted blev Astrid Noacks holdepunkt i Paris. Astrid Noacks kunstneriske talent udfoldede sig. Hun trivedes godt i miljøet og fik nye venner blandt kunstnerne. Det store krak i 1929 gjorde livet i Paris mere besværligt og i efteråret måtte også Astrid Noack med blødende hjerte rejse hjem.

Hun fik atelier på Nøjsomhedsvej, et passende navn for den tilværelse hun førte. I 1936 rykkede Astrid Noack til en hestestald i en baggård i Rådmandsgade på Nørrebro, usle boligforhold var det, men her gen fandt hun til dels stemningen fra sit parisiske arbejderkvarter, og hun blev hurtigt glad for stedet. Fra det lille spartanske atelier på Nørrebro

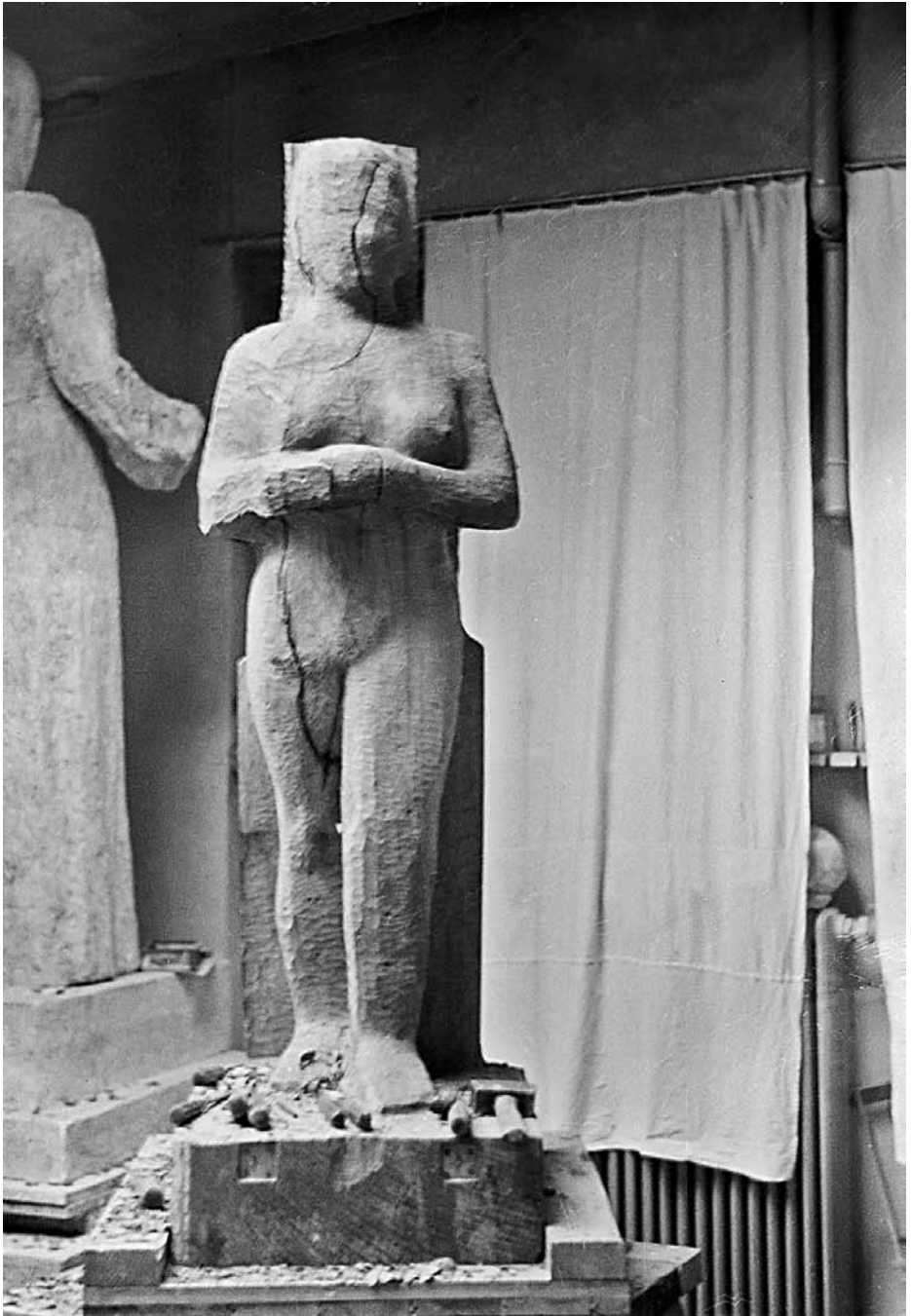
med den opklappelige seng i den ene ende, kom den ene overraskende figur efter den anden. Statuen af Anna Ancher opstillet ved Skagens Museum i 1939 var hendes kunstneriske gennembrud. I 1944 havde hun en stor retrospektiv udstilling i Kunstforeningen i København og efter krigen vist hendes arbejder på udstillinger i Sverige og Norge. Astrid Noack hjalp ofte med husly i form af et lejet værelse i forhuset. Mange af hendes nærmeste venner var kommunister eller jøder, og flere af dem og også hendes nærmeste familie gik ind i modstandskampen. Frihedskæmperne kunne altid sove der om natten. Astrid Noack hjalp trofast med at sælge Land og Folk på gaden, men politiske møder gad hun ikke. Astrid Noack bekendte sig til kommunismen, fordi hun gik ind for at samfundet skulle gøre mere for samfundets fattige.

De primitive forhold i Rådmandsgade, hvor Astrid Noack sov op og ned af de store lerskulpturer svøbt i våde klude begyndte at tære på hendes helbred. Det samme gjorde de mange cigaretter. Lige fra de unge år hang der til stadighed en cigaret i hendes mundvig, og talrige er de historier om cigarettens drys, der forveksledes med peber, når der skulle røres mayonnaise eller laves sovs.

Astrid Noacks venner i København ville gerne hjælpe og skaffede et bedre atelier i Glommensgade på Amager, men der følte hun sig som en fremmed fugl, og hun blev aldrig fortrolig med kvarterets beboere som i Rådmandsgade på Nørrebro. Stadig oftere og af stadig længere varighed blev også indlæggelserne på Øresundshospitalet.

Den 26 december 1954 sov hun ind. Dødsårsag: Lungekræft. Hendes redskaber blev overladt til unge kunstnere. Familien afstod at arve og hendes værker indgik i et fond: Astrid Noacks legatfond, der som formål skulle uddele legater til fortrinsvis unge kunstnere.

Efter Hanne Pedersens bog: "Stærkere end livet" (forkortet).

“Stående kvinde” under udarbejdelse i teaktræ, Rådmandsgade, 1939

Portrætbuste af Anna Ancher under udarbejdelse, Rådmandsgade, 1937

Skelet til skulptur af Anna Ancher, Rådmandsgade, 1938

“Nøgen” lermodel til Anna Ancher, Rådmandsgade, 1939

Færdig model til Anna Ancher, Rådmandsgade, 1939

Siddende portrætfigur af fru Helene la Cour, Rådmandsgade, 1939

Interview med malerinden Agnete Bjerre

Så blev jeg model for Astrid Noack.

Jeg havde arbejde rundt omkring. Jeg havde forskellige småjobs. Jeg rullede forbindinger ude på Bispebjerg, indtil jeg blev uvenner med en dame derude.

Det fik jeg 1,47 kr. i timen for.

Så blev jeg model for Astrid Noack, der fik jeg 3 kr. i timen.

Så tænkte jeg: Ih, det er da alt for meget!

Det er prisen, sagde hun.

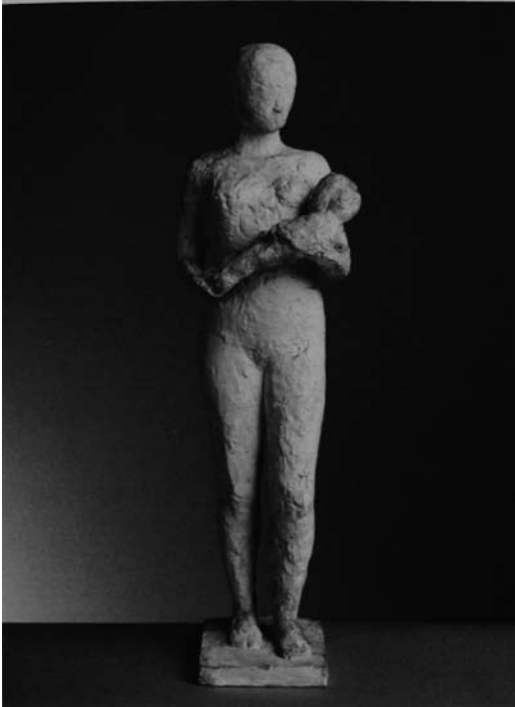
Jeg var begyndt at skulle tjene nogle penge, og så tænkte jeg på Astrid Noack og dem jeg kendte inde på akademiet, mine kammerater, var jo meget begejstrede for hende. De vidste jo godt at hun var noget særligt. Og så sad hun derude i denne her hestestald. Det er sådan lavt, har du været der?... Nå, men så ved du godt hvordan det var. Jeg kan huske at hun havde et billede af Jens Søndergård. og hun havde en masse ler og sager på gulvet. Det var jo ikke ligefrem saloner hun havde og hun sad og drak kold te. Hun drak så mange kopper kold te og så røg hun så mange hjemmerullede cigaretter og så var hun i sådan en lang kittel. Det er klart, hun arbejdede jo. På det tidspunkt var hun ved at hugge en skulptur af Thøger Larsen. Den kom til at stå udenfor Århus Bibliotek. Hun ville hugge Thøger Larsen, fordi hun holdt så meget af hans ting, og når jeg stod model holdt jeg øjnene fast rettet på et sted, hvor der stod Thøger Larsen bag på en bog, for så stod jeg helt korrekt og så holdt jeg øjnene der.

Men så skulle jeg stå sådan (viser med armen), fordi i virkeligheden skulle jeg stå med et barn, men det havde vi jo ikke, sommetider med en pude, men jeg stod ikke med noget. Det var faktisk en besværlig måde at stå og så stod jeg jo op. Jeg var også ung, jeg var 25 år den gang, det kan man jo nok. Men de første gange glemte hun at fortælle mig, når jeg skulle have pause. Hun sad og lavede nogle store tegninger med mig. Den ene har man nu på Holstebro Museum. Hun sagde godt nok at det var ikke den, men det var det altså. Jeg kunne nu nok kende mig selv. Det var fordi Kristoffer¹ ville så gerne have købt den, og hun ville jo ikke sælge den til ham, så kom den over på Holstebro Museum. Så

---

¹ Agnete Bjerre var gift med maleren Frede Christoffersen

Stående kvinde med barn. 1949.
Model var malerinde Agnete Bjerre

sagde hun det var ikke mig, men det var det nu, for jeg kunne kende alle detaljer og hun kunne ikke have fået een magen til mig. Det var en blyantstegning, den var meget fin. Han var meget betaget af hendes ting og han ville gerne have sådan en stor fin tegning af Astrid Noack. Det blev altså ikke til noget. Jeg stod altså sådan her og det var meget ubehagelig at stå sådan. Der var en kakkelovn derinde, så der var

drønhedt, for ellers kunne hun jo ikke have nøgenmodel, men jeg svedte sådan at det dryppede ned på gulvet, fordi jeg var så træt, efter at jeg havde stået sådan i jeg tror 2 timer. Jeg fik de der penge for at stå, det fik jeg.

Hun havde god forbindelse med een, der havde en cigarforretning i forhuset, der havde nogle børn. Der var en dreng, som hun tog sig meget af. Der var jo mange børn. Som hun sagde, var hun meget mere glad for de børn, der trængte til hende end hendes niecers børn, der havde det så godt. Hun har jo selv engang haft et barn, det ved jeg, fordi Simonsen, som jeg boede hos, kendte hende godt, fordi hun var jo også kommunist. De havde kendt hende fra gammel tid. De havde et sommerhus på Bornholm og der kom hun over, dengang hun rejste hjem fra Frankrig.

Nedskrevet fra et videointerview ved Kirsten Dufour

YNKB Tema 16:

Astrid Noacks Atelier i Rådmandsgade 1936 - 1950

ISSN-1602-2810

Teksterne: "Livet i Rådmandsgade" og "Biografi" er uddrag fra Hanne Pedersens bog: Stærkere end livet. Astrid Noack 1888 - 1954. Holstebro Kunstmuseums Forlag

Interview med malerinden Agnete Bjerre ved Kirsten Dufour/Anne Lie Stokbro fra serien: Vrå-udstillingens kvindelige medlemmer. 2008.

Billeder stillet til rådighed af Astrid Noacks Legatfond og Holstebro Kunstmuseum

Udgivet med støtte fra Områdefornyelsen i Mimersgadekvarteret

© Hanne Pedersen og Astrid Noacks Legatfond

Udgivet 2009 af YNKB

Baldersgade 70, st tv.

2200 København N

www.ynkb.dk

info@ynkb.dk

Astrid Noack i atelieret, 1947

Billedhuggeren Astrid Noack havde atelier i baghuset til Rådmandsgade 34 på Ydre Nørrebro fra 1936 til 1950. Her både arbejdede og boede hun under meget primitive forhold. Og her blev nogle af hendes mest kendte skulpturer skabt, bl.a. statuen af Anna Ancher og "Stående Kvinde" blev modelleret og skåret i teaktræ.

Tekster og billeder i YNKB Tema 16 vil give et indblik i Astrid Noacks liv i Rådmandsgade.

Astrid Noacks Atelier ligger der endnu. Hvad skal der ske med de gamle bevaringsværdige bygninger i et unikt Nørrebro baggårdsmiljø? Kan vi skabe et kulturelt minde for Astrid Noack på stedet? - evt. med kulturelle aktiviteter for kvarterets børn og unge?

YNKB Tema 16
ISSN-1602-2815